

Çağımızın İslâm hukukçusu: Bediüzzaman Said Nursî

Devlet yönetiminden ve idarecilerden uzak durarak; dinin asliyetine kavuşması ve görevli oldukları alanda işlev görmeleri, müceddidlerin ortak hususiyetlerindedir.

Bediüzzaman Said Nursî de bu çerçevede görevini yapmış ve bu asırda; sadece İmanî açıdan değil; içtimaî, sosyal, malî ve toplumsal sahalarda da İslâm ümmetinin ufkunu ve tıkanan yönlerini, hukukî açılardan açmıştır.

Osmanlı son dönemi ve Cumhuriyet dönemi aydınlarından olan Said Nursî; idarecilerin ve ümmetin yüzünü Asr-ı Saadete çevirecek fikir ve düşüncelere imza atmış bir isimdir.

İçtimaî hayatın önünü açacak, toplumu rahatlatacak sosyal alanla ilgili bir çok analizin sahibi olan Said Nursî'nin, fikirlerinin elinden tutulmuş olsaydı bu gün İslâm toplumlarının hali hazır vaziyetleri ve gelecekleri çok daha farklı olabilirdi.

Bize göre gerçekten de çok uluslu, çok dilli ve çok dinli bir İslâm mülkünü kargaşasız ve kaossuz yönetmek için, mutlaka Said Nursî'nin önerdiği çarelere başvurulması kaçınılmazdır.

Bu konularla alâkalı onun düşüncelerine bir göz atalım:

Said Nursî'yi okuduğumuzda; Dinin, bu günün modern toplumlarını dizayn etmekte ve her açıdan toplumun önünü açmada 'yetersiz kaldığı' fikrinin son derece yanlış olduğunu açık bir şekilde görmekteyiz.

Said Nursî, sosyal hayata dair bu günün toplumlarına farklı zaviyelerden; farklı bir vizyon, farklı bir bakış açısı sunarken, Dini (şeriat) mehaz (kaynak) olarak almaktadır.

Said Nursî, âyet ve hadisleri yorumlarken hukuk anlamında toplumu rahatlatan içtihatlarla imza atmıştır.

Asırlarca padişahlıkla yönetilmiş ve bunu şeriatın bir gereği olarak algılamış toplumda meşrûtiyetin, hürriyetin ve kanun-i Esasînin (anayasa) ilân edilmesi sürecinde ve sonrasında; çağın getirdikleri karşısında kendisini yenilemiş, çağa göre formatını dizayn etmiş, modern bir bakış açısıyla Kur'ân'ı yorumlamış olan Said Nursî; sosyal hayatta toplumun dinamiklerini yeniden inşa etmek için kolları sıvamıştır.

Devir Sultan II. Abdülhamid devridir

24 Temmuz 1908'de II. Meşrûtiyet ilân edilmiş, Kanun-i Esasî tekrar yürürlüğe girmişti. Azınlıklara eşit statüde haklar tanınmıştı. Padişahın (halife) yetkileri sınırlandırılmış; artık Osmanlı ülkesi, vatandaşların seçim yoluyla iş başına

getirdikleri vekillerden oluşan bir meclisle yönetilecekti.

Sultan II. Abdülhamid tarafından ilân edilen Kanun-i Esasî'nin maddelerine göre; bütün Osmanlı tebası eşit haklara sahip oluyordu. 'Müsavat' esas alınıyordu.

Bu anayasanın ilânından sonra, Osmanlı memaliki kaynıyordu. Osmanlı mülkünde yaşayan İslâmlar bir fikir karmaşasındaydı.

"Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler kafirdir."1 âyeti orta yerde dururken, 'Kanun-i Esasî' de neyin nesiydi? Kur'ân'dan başka yasa mı olurdu? Ermeniler, Yahudiler nasıl olur da bizimle müsavi olabilirlerdi? Ermeni'den memur ve vali olursa biz ne yapacağız? Ermeni vali, kaymakam mı bizi yönetecek? Padişah gibi bir halifemiz varken, meclis de neyin nesiydi?... gibi soruları herkes birbirine soruyor, makul ve mantıklı bir cevap alamayanlar veya bulamayanlar endişe içerisinde bulunuyorlardı. Bu soruların cevabını bulamayan zihinler homurdanmaya başlıyor; bir kalkışımın ayak sesleri gittikçe kendisini iyiden iyiye hissettiriyordu.

Osmanlı memleketleri bir kaosa doğru sürüklenirken, Birinci Dünya Savaşı'nı planlayan süper güçlerde, Osmanlı mülkünü rahat bırakmayarak müdahalelerde bulunuyorlardı.

Tam da bu noktada ve bu aşamada, hürriyeti, meşrûtiyeti, kanun u Esasîyi savunan bir İslâm mütefekkirinin bu uğurda canhıraş bir mücadele verdiğine şahitlik ediyoruz.

Öyle ki bu memlekette hürriyetin ve meşrûtiyetin destanı yazılacaksa şüphesiz ki bunun baş kahramanı 'Bediüzzaman olmalıdır' diye düşünüyorum.

Zira bu konuda onun kadar yazan, onun kadar konuşan, onun kadar efor sarf eden kimse olmamıştır. Memleketin batısından doğusuna Osmanlı mülkünü, karış karış dolaşarak; Meşrûtiyetin ve Kanun-i Esasî'nin şeriata muhalif olmadığını, bilâkis meşrûtiyetin İslâm'ın özünde olduğunun anlatımlarını yapıyor, muhalifler tarafından kendisine sorulan sorulara Kur'ân ve Sünnet'ten cevaplar veriyordu.

Hürriyetin, meşrûtiyetin ve Kanun-i Esasî'nin ilânıyla birlikte yaptığı canhıraş çalışma ve gayretlerle ümmetin kafasında meşrûtiyet hakkında oluşan istifhamlara cevaplar veriyor, bu konuda her vasıtayı pervasızca kullanıyordu.

Şarkta bulunan aşiretlere şunları ihtiva eden telgraflar gönderiyordu:

"Meşrûtiyet ve Kanun-i Esasî işittiğiniz mesele ise; hakikî adalet ve meşveret-i şer'iyeden ibarettir. Hüsn-ü telâkki ediniz, muhafazasına çalışınız. Zira, dünyevî saadetimiz meşrûtiyettedir."2 diye yazıyordu.

Görüldüğü gibi Said Nursî meşrûtiyeti; Şer'i meşveret olarak kabul etmektedir. Üstelik muhataplarını, meşrûtiyeti kabul etmekle kalmayıp, hem de savunarak muhafaza etmeleri konusunda uyarıyordu.

Said Nursî; Meşrûtiyet, şeriata karşıdır, şeriata muhaliftir diyenlere şöyle seslenir; "Ruh-u meşrûtiyet, şeriattandır; hayatı da ondandır."3

Bediüzzaman; İctimaî hayatımızda bu gün bile ümmetin kafasında vuzuha kavuşmamış konularda çok çarpıcı analizler ve tahliller yapıyor ve sosyal alanda ümmetin önünü açıyordu.

Bu büyük İslâm hukukçusu; Müslüman toplumları hangi sahalarda rahatlatıyor ve Kur'ân'ın ışığında hangi hukukî düzenlemelere imza atıyordu bir sonraki yazımızda ona değinelim inşallah.

Atilla YILMAZ

ahocam@hotmail.com

Dipnotlar:

1. Maide Süresi 5:44

2. Bediüzzaman Said Nursî, Tarihçe-i Hayat s.56

